

BUITEN SPELEN

SOPHIE VAN DER STAP

BUITEN SPELEN

SOPHIE VAN DER STAP

*De maand
van de
Spiritualiteit*

30 OKTOBER – 27 NOVEMBER 2011

Uitgeverij
Ten Have

Inhoud

Proloog 7

1. Buiten spelen in Parijs 11

2. Buiten spelen in je eigen vissenkomp 17

3. Buiten spelen in een andere vissenkomp 25

4. Buiten spelen als niemand kijkt 30

Stiekem Hoofdstuk – deel 1 34

5. Buiten spelen in het nu 38

6. Buiten spelen in een glossy met een glas champagne 42

Stiekem Hoofdstuk – deel 2 47

7. Buiten spelen in Buenos Aires 50

8. Buiten spelen onder een pruik 52

Stiekem Hoofdstuk – deel 3 57

Nawoord – Binnen spelen 60

1. Buiten spelen in Parijs

Die vissenkom is niet zomaar uit de lucht komen vallen. Ze had al een plekje veroverd in mijn hoofd en lag ergens, onder een stapel versere gedachten, te wachten totdat ik haar weer op zou pakken.

Op de dag voor mijn vertrek naar Parijs – waar ik naartoe ging om aan een nieuw leven te beginnen (ja dat kan) – kwam dit beeld van de vissenkom met Job aangefietst over de Lijnbaansgracht. Zoals gewoonlijk was Job niet met lege handen gekomen. Hij ging zitten op een van de lege stoelen om de keukentafel en ik schonk ons allebei een glas rode wijn in zonder te weten dat het boek dat hij dit keer voor me mee had genomen, er eentje was dat me heel lang zou achtervolgen. Of beter gezegd, leiden. Maar misschien is dat wel hetzelfde.

Op de voorkant van het boek stond een zwarte kat afgebeeld, en profiel, niet zoals je je een Amsterdamse vensterbankkat voorstelt, dik en lui achter het raam, maar eentje die je voor je ziet als je aan Parijs denkt: balancerend over de glinsterende daken van de stad, de staart zelfbewust in de lucht en de pootjes elegant achter elkaar. Verder was er een stukje Parijse hemel. Boven die hemel stond de titel geschreven: *Elegant als een egel*. Auteur: Muriel Barbery. Ik had meteen zin om het boek open te slaan.

In het boek stelt Paloma, een hoogbegaafd twaalfjarig meisje, de vraag of het leven wel waard is om te leven als ze toch al weet hoe het eindigt: in een vissenkom. De vissenkom werkt als volgt. Je wordt erin geboren en je gaat erin dood. Je kunt een beetje naar links

zwemmen en een beetje naar rechts, maar daar houdt het op. Soms raak je de wand en kijk je naar buiten, naar de wereld die erachter ligt. Het is er mooi en je kijkt lang, want daar is je fantasie nooit te groot. In de jaren na je geboorte leef je in de waan dat je leven nog alle kanten op kan schieten. Je kunt astronaut worden, bergbeklimmer, waarschijnlijk win je en passant nog een Nobelprijs voor de Vrede, en op een dag komt de prins in de witte Porsche langs gereden, hij steekt zijn hand uit en jij stapt in. Nu zal het leven beginnen, nu zal je gelukkig worden. Maar terwijl je advocaten, bankiers en economen de hand schudt en nooit eens een astronaut of een bergbeklimmer, kom je er langzaam achter dat je zelf nooit op de maan of op de top van de Mount Everest zult staan – je bent bij een galerie gaan werken en vanaf je eerste baan is het balletje doorgerold. Eigenlijk besef je pas echt dat je nooit een astronaut zal worden, als het sterfbed in zicht is. En die man in de witte Porsche? Die heb je niet voorbij zien komen, je was te druk met uitleggen aan je vriendinnen hoe hij eruit moest zien. Er zit nu iemand anders op de bank, iemand die je op een feestje bij je collega ontmoet hebt. Ach, hij zorgt vast heel goed voor je.

Mijn generatie zou ondogmatisch en vrij zijn en met een ‘open blik’ de wereld in kijken. Dat kan wel zo zijn, maar ook ‘vrije’ mensen zwemmen in vissenkommen en zitten vast in patronen. Er is niks mis met de vissenkom, wat wel mis is, denk ik, is om het bestaan ervan niet te erkennen. Als je dat niet doet, dan is de vissenkom niet meer dan een comfortabele gevangenis.

Wat Paloma zo bijzonder maakt, is dat zij (12) mij (28) dit geleerd heeft. Ze zegt:

De mensen met wie mijn familie omgaat, hebben allemaal dezelfde weg gevolgd: een jeugd waarin ze probeerden hun intelligentie renderend te maken, de goudader van hun studies als een citroen uit te persen en zich van een uitmuntende positie te verzekeren, en dan een heel leven om zich verbijsterd af te vragen waarom al die hoopvolle verwachtingen in zo'n ijdel bestaan zijn uitgemond. De mensen denken de sterren na te jagen en ze eindigen als goudvissen in een kom. Ik vraag me af of het niet eenvoudiger zou zijn om de kinderen van het begin af aan bij te brengen dat het leven absurd is. Dat zou de kinderjaren een paar prettige momenten ontnemen, maar de volwassenen een aanzienlijke tijdwinst bezorgen – afgezien nog van het feit dat men zich tenminste één trauma zou besparen, dat van de vissenkom. (p. 13)

Het is nu bijna drie jaar geleden dat ik Paloma heb ontmoet. Ik had toen twee boeken op m'n naam staan; een biografisch boek en een tweede dat ergens de weg tussen fictie en non-fictie was kwijtgeraakt. Wat kan ik verder over toen zeggen? Ergens in huis lag een paspoort gevuld met stempels en andere souvenirs aan mijn verre reizen. In mijn huis; niet lang daarvoor had ik dankzij het succes van *Meisje met negen pruiken* een appartement aan de Lijnbaansgracht kunnen kopen, maar ik stond heel ergens anders: aan de voet van Montmartre en aan de voet van een nieuw project, boek nummer drie. Mijn eerste echte boek, een roman, want écht schrijven is toch veel meer dan een biografische overlevering. Al met al was het een ander leven en misschien was ik toen ook wel een andere ik. Alles zag er anders uit, of ik nou achterom keek of vooruit.

Ik koos Parijs omdat ik me niet meer thuis voelde in mijn leventje in

Amsterdam. Het was te routineus, te ontdekt, te gemakkelijk mis-schien ook.

Parijs was het tegenovergestelde; ik sprak de taal niet en op mijn literaire agenten na – twee zes-talen-sprekende, drukke dames – kende ik er niemand. In Amsterdam was ik inmiddels een *big fish in a small pond*, in Parijs slechts een van de natgeregende jassen op straat die stilletjes in de metro verdwijnen. Ik wilde uit die vissenkomp treden, uit mijn eigen ik. En dat lukte. Ik merkte dat de mensen me er ‘schoner’ bejegenden; zonder informatie is het moeilijk iemand te plaatsen. Uit je buitenlandse accent kunnen ze niet opmaken of je van de grachtengordel komt of uit Osdorp. Je bent onleesbaar, ongrijpbaar, onaantastbaar. Je bent de buitenlander. Dat maakt wat alleenig, maar ook universeler en uiteindelijk meer jezelf.

Rue de Rochechouart stond er op een papiertje gekrabbeld; mijn nieuwe thuis. De verhuizing verliep wat stroef, maar ja, wat wil je ook met 6 verdiepingen (112 treden) zonder privilege van een lift. Binnen was het klein, maar mijn uitzicht was weids en groots. Net als ik. Ik was 25, maar in mijn ogen lag al een landschap van verlies, verdriet, ontgoocheling en zelfs een beetje gelatenheid.

In vier jaar tijd was ik geconfronteerd geweest met het akelige feit dat moeders niet vanzelfsprekend zijn (met goede afloop; mama loopt weer stralend rond met twee tietten – borstkanker – en ik met mijn aloude geloof dat moeders vanzelfsprekend zijn). Dat mijn eigen leven niet vanzelfsprekend was (maar ook mijn kanker ben ik weer zo goed als vergeten) en dat het leven van mijn vrienden niet vanzelfsprekend is (met minder goede afloop).

Kortom, ik kon wel wat frisse lucht gebruiken. Eenmaal de 112 treden getrotseerd, opende ik de deuren naar mijn balkon. Links van me de Sacré-Coeur, rechts een schitterend uitzicht op de lelijkste toren van Parijs: Tour Montparnasse. Ik keek voor me uit over de zilveren daken, om me heen, naar beneden, naar de bedrijvigheid in de straat. Het was februari, het was fris en de lucht was grijs. Ik was alleen. Toch was de wind die daar op dat balkon langs mijn gezicht woei als een aanraking van een nieuwe geliefde; teder en vol belofte.

De stad was vol kleine herinneringen: mijn ouders hebben Zus en mij sinds onze vroege kinderjaren heen en weer naar Parijs gesleept, altijd weer naar een andere plek, in een ander arrondissement. Natuurlijk de decemberetalages van Galerie Lafayette, de gepofte kastanjes op een besneeuwde straathoek, de fontein van Niki de Saint-Phalle, de houten kat die net echt leek om de hoek van een deur in het Picassomuseum. De dikke billen van de muzes van Maillol, de nog dikkere billen van de dames van Botero op de Champs Elysées. De magere concentratiekampfiguren van Giacometti een jaar later op dezelfde Elysées. Lunchen bij *Chez Louise*, een van de laatste *ginguettes* van Parijs, tussen de gekleurde lichtjes en op de *marché aux puces* van Saint-Ouen, kaasjes uitkiezen op de voedselmarkten.

Maar al deze herinneringen waren familieherinneringen, later aangevuld met wat weekendbezoekjes. Ik had hier nog geen herinneringen van mezelf. En nu, alleen, zou ik daar aan beginnen.

Want alleen, met mezelf, was ik vrij.

Nu, bijna drie jaar later, ben ik weer terug in mijn eerste appartementje en sta ik weer op hetzelfde balkon. Alles is nog hetzelfde en toch is alles anders. Om te beginnen bij het uitzicht. Ik kijk naar links en verdwijn in herinneringen, ik kijk naar rechts en daar gebeurt hetzelfde. Ik heb op evenzoveel plekken gewoond als ik Parijse minnaars heb gehad, ik heb er nieuwe beste vrienden gemaakt, nieuwe vaste hang-outs gekregen en de grootste pijl en boog is geschoten; mijn roman is geworden.

Tijdens al die vernieuwing is het stukje hemel met die zwarte, Parijse kat gebleven. De personages uit *Elegant als een egel* zijn niet minder echt dan de mensen die ik op straat voorbij loop.